

ECOLOGIE

RAPPORTAGE

Nader onderzoek ecologie

Wolvenplein 27

Utrecht

Rapport nader onderzoek ecologie

Wolvenplein 27, Utrecht

Opdrachtgever	PartnersRO Ceresstraat 13 4811 CA Breda
Rapportnummer	17727.009
Versienummer	D2
Status	Definitief
Datum	13 oktober 2023
Opsteller ¹	De heer ████████ BSc
Kwaliteitscontrole	De heer ████████, MSc

¹ AVG

In onze rapportages wordt niet gewerkt met handtekeningen en/of parafen. Conform protocol en eisen uit het kwaliteitssysteem wordt het rapport aantoonbaar vrijgegeven. In het kader van de AVG dient, voorafgaand aan publicatie of bij uitlevering aan derden, bijlagen met kadastrale uittreksels en namen van opdrachtgevers verwijderd dan wel zwart gelakt te worden.

KWALITEITSZORG

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

CERTIFICERING

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001. Daarnaast staat veilig werken bij Econsultancy voorop en zijn we gecertificeerd voor VCA*.

BETROUWBAARHEID

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten en het al dan niet voorkomen van soorten. De gebruikte informatie omtrent verspreiding van soorten is deels afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

Al onze rapportages worden opgesteld conform de 'Handleiding omgaan met AVG in bodemonderzoeken' opgesteld door de VKB (29 juni 2022). Hiermee voldoet de rapportage aan de eisen die de wet en NEN normen ons stellen en wordt tevens voldaan aan de AVG.

GELDIGHEID ONDERZOEK

In het algemeen kan gesteld worden dat een quickscan geldig is voor een periode van 2 tot 3 jaar, tenzij in deze periode de ecologische omstandigheden wezenlijk zijn veranderd en/of de Wet natuurbescherming, dan wel inzichten hieromtrent zijn gewijzigd. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan 3 jaar verdient het de aanbeveling de resultaten van de quickscan opnieuw te toetsen.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebber.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING.....	2
2.1	Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
2.2	Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	4
3	RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK	5
4	ONDERZOEKSMETHODIEK	6
4.1	Vaatplanten.....	6
4.2	Vleermuizen	6
4.3	Weersomstandigheden	8
5	ONDERZOEKSRESULTATEN	9
5.1	Vaatplanten.....	9
5.2	Vleermuizen	10
5.3	Samenvatting	13
6	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING.....	14
6.1	Blaasvaren	14
6.2	Steenbreekvaren	14
6.3	Vleermuizen	14
7	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....	16

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van PartnersRO opdracht gekregen voor het uitvoeren van een nader onderzoek ecologie aan het Wolvenplein 27 te Utrecht.

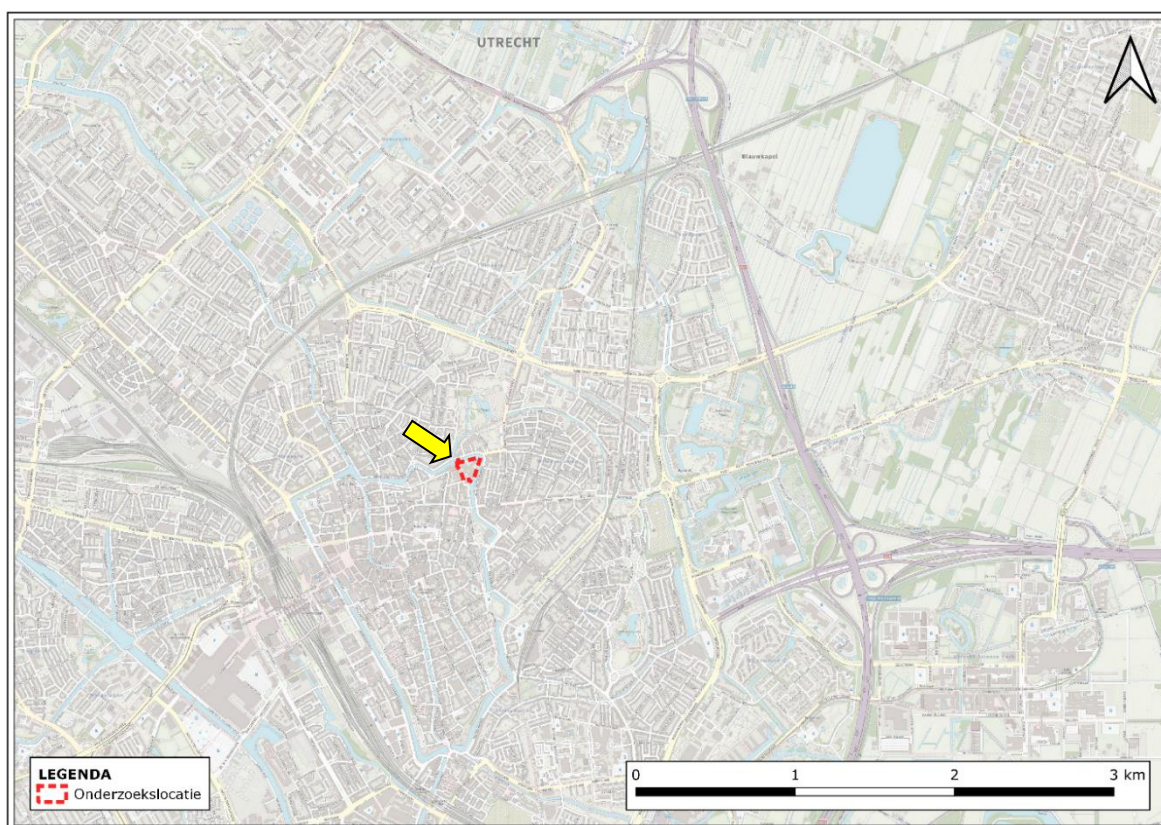
Het nader onderzoek ecologie staat in het kader van de voorgenomen herontwikkeling van de onderzoekslocatie en is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan Wet natuurbescherming die Econsultancy in augustus 2022 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 17727.003, versie D1, d.d. 17 augustus 2022).

Econsultancy is lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 1,3$ ha) ligt aan het Wolvenplein 27 te Utrecht. In figuur 2.1 is de onderzoekslocatie weergegeven.

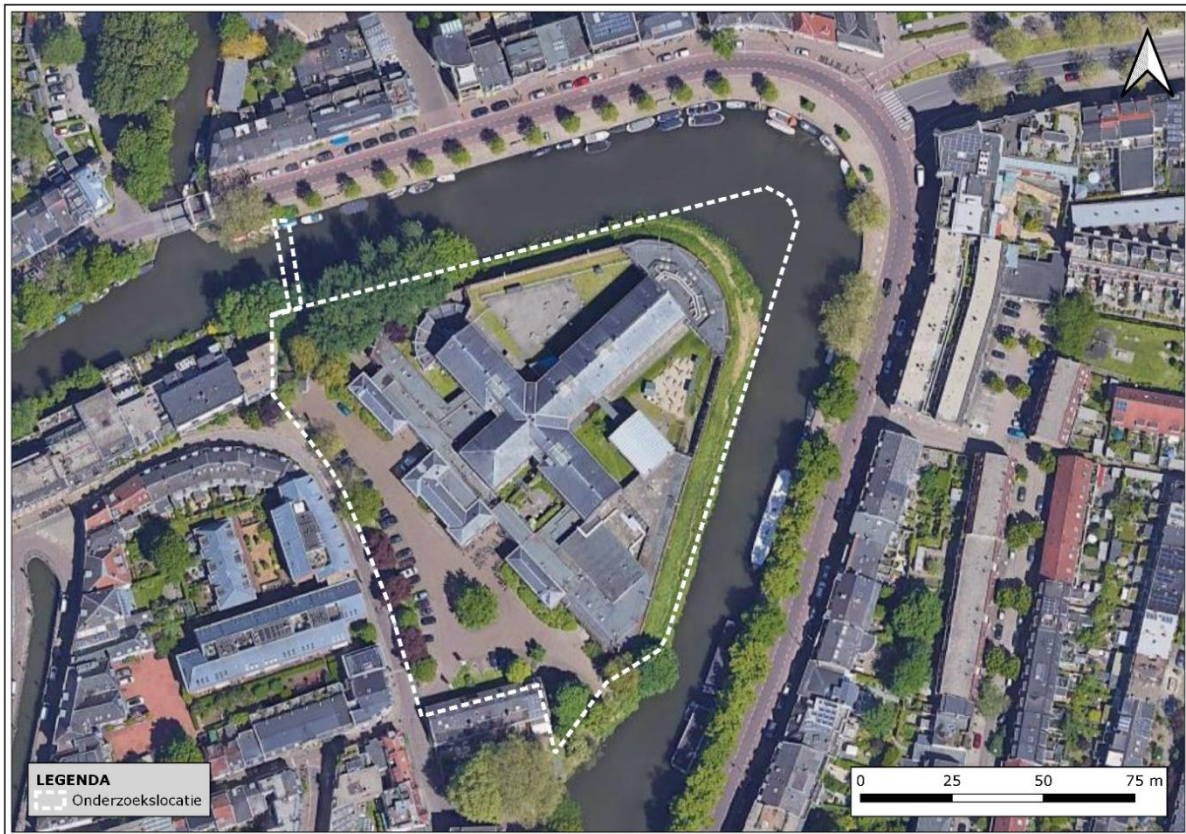

Figuur 2.1 Topografische ligging van de onderzoekslocatie.

De locatie was tot 2014 in gebruik als penitentiaire inrichting en is daarna gebruikt als evenementenlocatie. Het bestaat uit bakstenen bebouwing met enkele binnenplaatsen, deze zijn zowel geasfalteerd als bestaande uit gras. De bebouwing heeft schuine leistenen daken met een houten dakrand en is ommuurd met een bakstenen muur. Enkele delen van het complex bestaan uit platte bitumen daken. Aan de zuidwestzijde van de onderzoekslocatie is een verharde parkeerplaats gelegen. Op het perceel staan diverse loofbomen, met name langs de noord- en zuidwestkant.

De onderzoekslocatie wordt omringd door de woonwijken Witte Vrouwen, Vogelenbuurt en het Centrum. Ongeveer 100 meter noordoostelijk van de onderzoekslocatie bevindt zich het Griftpark. Noordelijk, noordoostelijk, oostelijk en zuidoostelijk grenst de onderzoekslocatie aan watergang de Wittevrouwensingel.

In figuur 2.2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven. De figuren 2.3 t/m 2.11 geven een impressie van de onderzoekslocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek.

Figuur 2.2. Luchtfoto van de onderzoekslocatie.

Figuur 2.3. Zuidaanzicht op de penitentiare inrichting.

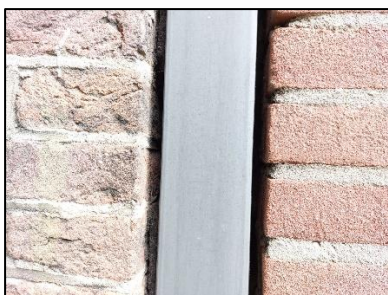
Figuur 2.4. Ontluchtingsrooster aan de oostzijde van het voorgebouw.

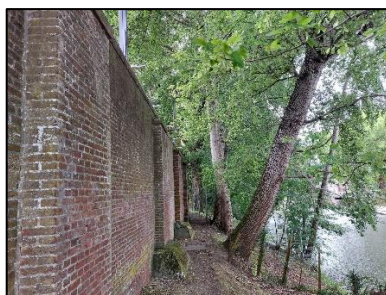
Figuur 2.5. Witte boording en regenpijp met loodkappen verschaft ruimte tussen muur.

Figuur 2.6. Luchtplaats, deels geasfalteerd sportveld, deels grasveld.

Figuur 2.7. Ruimte tussen regenpijp en muur.

Figuur 2.8. Omheining van de penitentiare inrichting met daarnaast beplante wal en de Wittevrouwensingel.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De initiatiefnemer is voornemens het Rijksmonument te transformeren tot 'dorp in de stad' met kleinschalige horeca en woningen. Hierbij wordt ook nieuwbouw gerealiseerd in de zuidoosthoek. In de noordwesthoek wordt een nieuwe voetgangersbrug gerealiseerd om het Wolvenplein te verbinden met de Wittevrouwensingel.

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Uit de quickscan blijkt dat, om de effecten van de ingreep volledig te kunnen toetsen aan de Wet natuurbescherming er op sommige punten meer informatie is benodigd:

Voor **vleermuizen** geldt dat nader onderzoek omtrent de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen noodzakelijk wordt geacht voor het kantoorpand. Het gebouw kan in potentie geschikt zijn als zomerverblijfplaatsen, kraamverblijfplaatsen, paar/baltsverblijfplaatsen en massawinterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en meervleermuis.

Daarnaast bieden de kalkrijke voegsels in de oude gevels een geschikte groeiplaats voor verschillende muurplanten. Daarom dient er onderzoek verricht te worden naar het voorkomen van de onder het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming vallende **schubvaren** en **blaasvaren** op de onderzoekslocatie, alvorens werkzaamheden kunnen plaatsvinden aan buitenmuren. Aanvullend hierop dienen ook plantsoorten die vallen onder de **Utrechtse soortenlijst**, zoals de steenbreekvaren, worden geïnventariseerd.

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

4.1 Vaatplanten

Voor het onderzoek naar schubvaren en blaasvaren zijn twee inventarisatieronden uitgevoerd tijdens de bloei-periode van beide beschermde plantensoorten, welke van juni tot en met augustus loopt. Door de inventarisatie te spreiden over twee veldbezoeken is de waarnemingskans van alle eventueel aanwezige beschermde planten het grootst, omdat niet alle individuen dezelfde bloeiperiode hebben. De inventarisatiemomenten vielen tevens binnen de bloeiperiode van de potentieel aanwezige vaatplanten, welke zijn opgenomen op de Utrechtse soortenlijst. Tijdens de inventarisaties is gezocht op kansrijke groeiplaatsen zoals langs de voegsels van oud metselwerk op vochtige en schaduwrijke locaties. De aangetroffen vaatplanten werden in het veld gedetermineerd. Tabel 4.1 bevat een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken.

4.2 Vleermuizen

Voor het onderzoek naar vleermuizen zijn in de zomer van 2023 tussen mei en oktober zes veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken zijn in de avonduren en/of ochtenduren uitgevoerd. De inventarisatiemethode is conform het protocol voor vleermuisonderzoek (versie januari 2021), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus. De onderzoeksinspanning is gebaseerd op de functies zomerverblijfplaats, kraamverblijfplaats, paarverblijfplaats en individuele winterverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en de meervleermuis. Gezien het zeldzame voorkomen van de gewone grootoorvleermuis en de meervleermuis, het gebrek aan geschikt habitat en invliegopeningen van voldoende formaat, en het ontbreken van waarnemingen tijdens de eerste onderzoeksrondes zijn de laatste twee genoemde soorten niet opgenomen in de onderzoeksinspanning van de paaronderzoeken.

Verder is de onderzoeksinspanning gebaseerd op de potentiële functie van de onderzoekslocatie als massawinterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis. Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. Doordat vleermuizen iedere (verblijfs)functie slechts een beperkte periode van het jaar gebruiken, is onderzoek naar alle op de onderzoekslocatie mogelijke functies noodzakelijk. Iedere (verblijfs)functie afzonderlijk geniet een jaar-ronde bescherming.

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van professionele batdetectors met opnamemogelijkheid (Pettersson M500-384). Een batdetector zet het voor het menselijk gehoor niet hoorbare ultrasone geluid van vleermuizen om naar frequenties die wel hoorbaar zijn. Op basis van de geluidsfrequenties en ritmes kunnen verschillende soorten vleermuizen worden onderscheiden. De opnamemogelijkheid is belangrijk omdat de geluidsopnames kunnen worden gebruikt voor het determineren van soorten die op basis van hun geluid moeilijk zijn te onderscheiden (met name *Myotis*-soorten) en waarbij het sonogram uitsluitsel kan geven. Hierbij is gebruik gemaakt van analyseprogramma Batsound.

De zes onderzoeksronden ten behoeve van vleermuizen zijn uitgevoerd met twee waarnemers per veldronde in de paarperiode, drie per avondronde in de zomer- en kraamperiode en vier tijdens de veldronde in de ochtend. Tabel 4.1 bevat een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken.

Tijdens de avondronden in de zomer- en kraamperiode is in kaart gebracht waar zich rond de opstallen vleermuisactiviteit bevond, welke vleermuissoorten aanwezig waren en hoeveel individuen actief waren. Een kraamverblijf is te herkennen aan de lokale hoge vleermuisactiviteit en doordat een relatief groot aantal vleermuizen verspreid over de tijd uitvliegt en gedurende de avond ook weer terugkeert naar de verblijfplaats. Ook zijn vaak sociale geluiden en zwermactiviteiten waar te nemen. Door met drie waarnemers langs de geschikte gevels te lopen, kon met voldoende zekerheid een kraamverblijfplaats worden aangetoond dan wel uitgesloten.

Tijdens de ochtendronde heeft elke waarnemer een deel van het gebied onderzocht. Aan de hand van de waargenomen activiteit vroeg na zonsondergang tijdens de eerste twee avondronden van de zomer- en kraamperiode is bepaald welke locaties het meest kansrijk zijn voor invliegende vleermuizen tijdens de ochtendronde. Voordat vleermuizen invliegen, 'tikken' ze een aantal keer de verblijfplaats aan en vliegen ze laag langs de gevel met de verblijfplaats. Hierdoor zijn invliegende vleermuizen tijdens de ochtendronde makkelijker waar te nemen. Doordat de waarnemers op een constante snelheid rondom de opstallen liepen, samen te allen tijde zicht hadden op minimaal 75% van de geschikte gevels, kansrijke locaties reeds waren bepaald, en het invliegproces vaak meerdere minuten in beslag neemt, kan met voldoende zekerheid worden gesteld dat zomer- en kraamverblijfplaatsen in de betreffende panden succesvol zijn aangetoond dan wel uitgesloten. Daarnaast vliegen niet alle vleermuizen op hetzelfde moment in, waardoor één waarnemer op meerdere plekken verblijfplaatsen kon aantonen.

Tijdens de onderzoeken voor het vaststellen van massawinterverblijfplaatsen hebben twee waarnemers gezocht naar zwermende vleermuizen rond de bebouwing op de onderzoekslocatie. Deze waarnemers bewogen op constante snelheid rond de bebouwing, waardoor een volledig overzicht ontstond van de gehele omvang van de bebouwing. Daarnaast werd gebruik gemaakt van warmtebeeld camera's, waardoor eventueel aanwezige zwermende vleermuizen ook op grote afstand konden worden vastgesteld.

Tijdens de avondronden in de paarperiode hebben de waarnemers ieder op constante snelheid rond de opstallen gelopen. Tijdens deze rondes is in kaart gebracht bij welke opstallen baltsgedrag van mannelijke vleermuizen werd vertoond en op welke plekken mannelijke vleermuizen de verblijfplaats aantikten. Voor de paarperiode geldt dat mannelijke vleermuizen gedurende een groot deel van de avond baltsroepen maken rondom de paarverblijfplaats. Omdat deze baltsroepen de hele nacht worden uitgevoerd, konden paarterritoria en daarmee ook paarverblijfplaatsen goed in kaart worden gebracht.

Tabel 4.1

		februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september
vaatplanten	tijdstip					Overdag*			-
	datum					28 juli 2023 10 augustus 2023			
	functie					groeiplaats			
vleermui- zen	tijdstip				2x avond*** 1x ochtend****		-	3 x avond/nacht**	
	datum				19 juni 2023 12 juli 2023 10 augustus 2023			24 augustus 2023 6 september 2023 19 september	
	functie				zomer-/ kraamverblijf			paar-/ massawinterverblijf	

* het veldwerk is door één personen uitgevoerd.

** het veldwerk is door twee personen uitgevoerd.

*** het veldwerk is door drie personen uitgevoerd.

**** het veldwerk is door vier personen uitgevoerd.

4.3 Weersomstandigheden

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van vleermuizen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 13 °C. De windsnelheid lag beneden de 5 Bft. en er was geen sprake van neerslag. De weersomstandigheden zijn per veldbezoek weergegeven in tabel 4.2. De weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken voor vaatplanten zijn achterwegen gelaten, aangezien dit geen invloed heeft op de resultaten van het onderzoek.

Tabel 4.2 Omstandigheden nadere onderzoeken vleermuizen.

Datum	Tijd	Temperatuur	Weersomstandigheden
19 juni 2023	22:03 - 00:33	14 °C	Windsnelheid 14 km/u, wisselend bewolkt, droog
12 juli 2023	21:57 - 00:27	21 °C	Windsnelheid 7 km/u, helder, droog
10 augustus 2023	03:15 - 06:15	20 °C	Windsnelheid 8 km/u, helder, droog
24 augustus 2023	00:00 - 02:00	22 °C	Windsnelheid 7 km/u, helder, droog
6 september 2023	00:00 - 02:00	20 °C	Windsnelheid 5 km/u, helder, droog
19 september 2023	19:46 - 22:46	13 °C	Windsnelheid 22 km/u, bewolkt, droog

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Vaatplanten

Tijdens de veldbezoeken die zijn uitgevoerd voor vaatplanten op 28 juli en 10 augustus zijn waarnemingen gedaan van streng beschermde vaatplanten. Op twee locaties zijn groeiplaatsen van de blaasvaren aangetroffen op de onderzoekslocatie. De eerste groeiplaats bevindt zich onder een brandtrap in de oostelijke hoek van de noordelijke luchtplaats (figuur 5.1). Op dit exemplaar zijn geen sporen aangetroffen. De tweede groeiplaats bevindt zich tevens op de noordelijke luchtplaats, op de grens tussen zuidwestgevel en het trottoir (figuur 5.2).

Verder zijn op diverse locaties waarnemingen gedaan van de steenbreekvaren (figuur 5.3), welke onder het beschermingsregime van de Utrechtse Soortenlijst valt. Gezien de wijde verspreiding van de steenbreekvaren kan er vanuit gegaan worden dat deze soort aanwezig is op alle geschikte groeiplaatsen binnen de onderzoekslocatie. Geschikte groeiplaatsen betreffen alle schaduwrijke gevels waar zacht specie is gebruikt. Hierdoor zijn de gevels van de uitbouw, gelegen aan de zuidzijde van de bebouwing op de onderzoekslocatie, uitgesloten als groeiplaats.

Figuur 5.1. Blaasvaren onder brandtrap op noordelijke luchtplaats.

Figuur 5.2. Blaasvaren langs zuidwestgevel van noordelijke luchtplaats.

Figuur 5.3. Steenbreekvaren onder brandtrap op noordelijke luchtplaats.

Figuur 5.4 Verspreiding van vaatplanten op basis van de inventarisatie in het seizoen 2023.

5.2 Vleermuizen

Resultaten zomer- en kraamperiode

Tijdens de avond- en ochtendbezoeken in de zomer(- en kraam)periode (19 juni, 12 juli en 10 augustus) is één zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. Deze bevindt zich tussen een metalen omhulsel rond bekabeling en de zuidwestelijk georiënteerde gevel van de noordelijke luchtplaats (figuur 5.5 en 5.6). Ondanks dat de betreffende verblijfplaats behouden kan blijven binnen de voorgenomen ingreep, zijn vervolgstappen noodzakelijk om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen (hoofdstuk 6). Verder werden tijdens deze bezoeken geen kraamverblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen.

Er zijn geen aantikkende, zwermende of in- en uitvliegende ruige dwergvleermuizen, laatvliegers, gewone grootoorvleermuizen en meervleermuizen waargenomen. Tevens zijn er geen verblijfplaatsen aangetoond van deze soorten. Het is daarom redelijkerwijs uit te sluiten dat de bebouwing op de onderzoekslocatie in gebruik is als zomer- en/of kraamverblijfplaats van de overige gebouwbewonende vleermuissoorten.

Figuur 5.5 Aangetroffen zomerverblijfplaats in de bebouwing op de onderzoekslocatie (rood omcirkeld).

Figuur 5.6 Aangetroffen zomerverblijfplaats in de bebouwing op de onderzoekslocatie (rood omcirkeld).

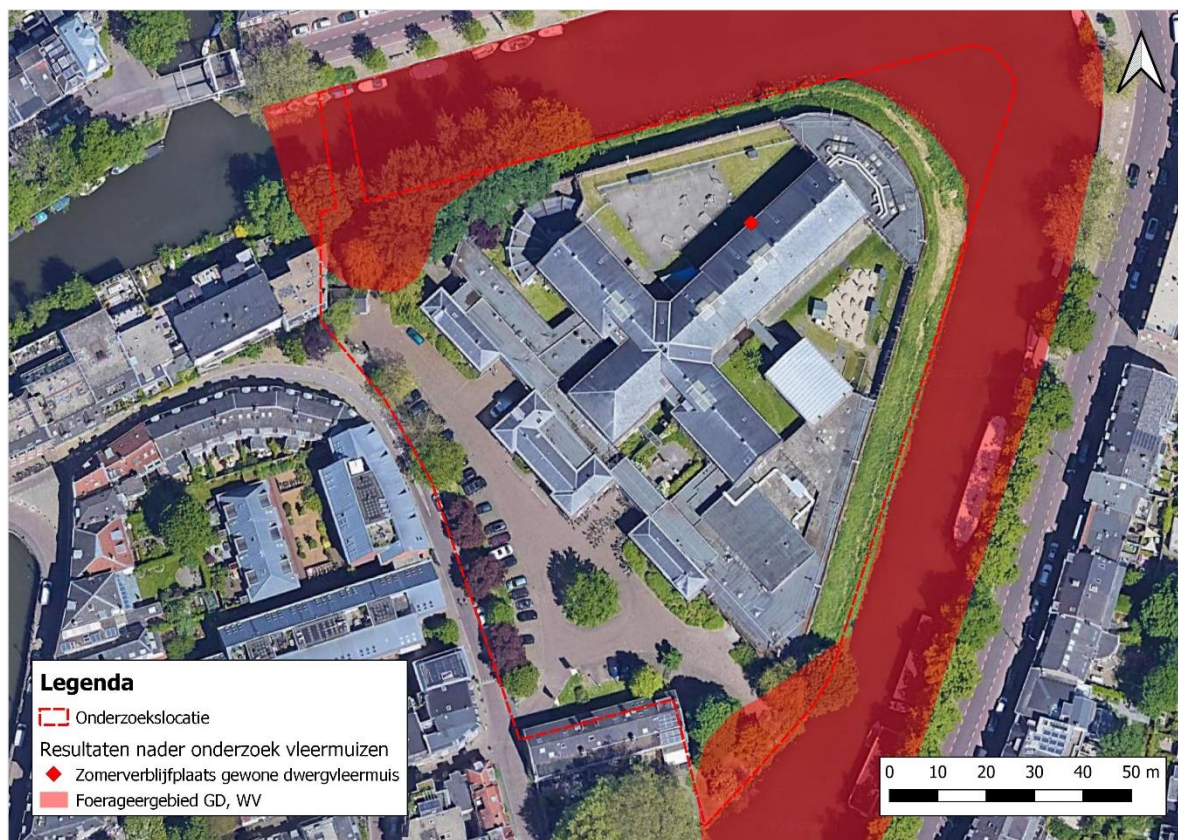
Tijdens de veldbezoeken in de zomer(- en kraam)periode werd een foerageergebied van de gewone dwergvleermuis en de watervleermuis vastgesteld (figuur 5.7). Dit foerageergebied bevindt zich boven de Wittevrouwensingel. Tijdens de veldbezoeken werden maximaal drie gewone dwergvleermuizen en twee watervleermuizen tegelijk waargenomen op deze locatie.

Resultaten paar- en massawinterperiode

Gedurende de avondronden in de paarperiode (24 augustus, 6 september en 19 september) zijn geen aantikende, zwermende of in- en uitvliegende vleermuizen waargenomen bij de bebouwing op de onderzoekslocatie. Daarnaast zijn er geen andere paarterritoria vastgesteld op de onderzoekslocatie. Er werden geen constant werfroepende mannetjes waargenomen op de onderzoekslocatie. Paarverblijven van vleermuizen binnen de onderzoekslocatie zijn daarom redelijkerwijs uit te sluiten.

Wel werd een paarterritorium vastgesteld ten zuiden van de onderzoekslocatie, rond de bebouwing aan de Molstraat. Dit territorium zal geen negatieve effecten ondervinden van de voorgenomen ingreep, waardoor vervolgstappen niet noodzakelijk zijn.

Tijdens de nachtelijke vleermuisronden in de periode waarin vleermuizen zwermen vormen rond massawinterverblijfplaatsen (24 augustus en 6 september), zijn geen zwermende vleermuizen aangetoond op de onderzoekslocatie. Massawinterverblijfplaatsen van vleermuizen binnen het onderzoeksgebied zijn daarom redelijkerwijs uit te sluiten.

Figuur 5.7 Verspreiding van vleermuizen op basis van inventarisatie in het seizoen 2023. (Verklaring legenda: GD = Gewone dwergvleermuis, WV = Watervleermuis)

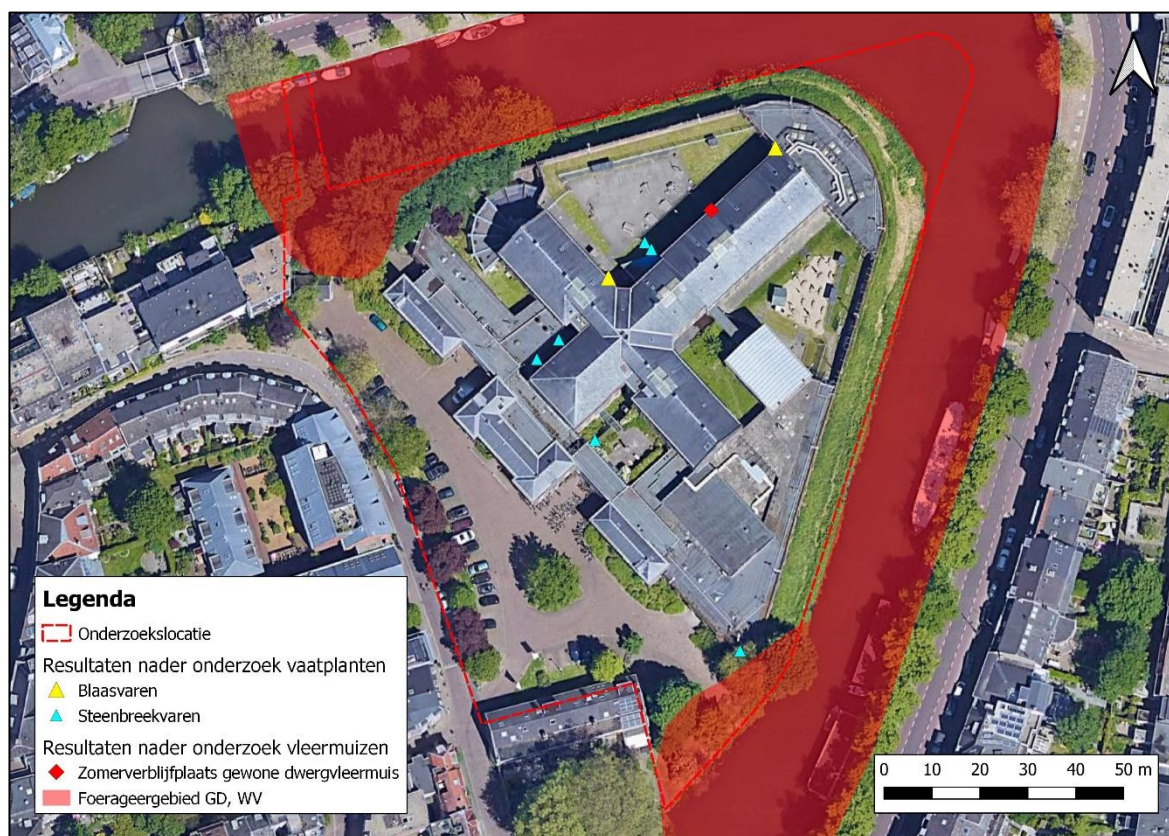
5.3 Samenvatting

Op de onderzoekslocatie zijn twee groeiplaatsen van de blaasvaren aangetroffen. Deze bevinden zich beide op de gevels rond de noordelijke luchtplaats. Verder werden op verschillende locaties groeiplaatsen van de steenbreekvaren aangetroffen.

In de bebouwing van de onderzoekslocatie is een zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. Deze bevindt zich tussen een metalen omhulsel rond bekabeling en de zuidwestelijk georiënteerde gevel van de noordelijke luchtplaats.

Tijdens de veldbezoeken in de zomer(- en kraam)periode werd tevens een foerageergebied van de gewone dwergvleermuis en de watervleermuis vastgesteld. Dit foerageergebied bevindt zich boven de Wittevrouwensingel.

In figuur 5.8 zijn de resultaten van het onderzoek samengevat weergegeven.

Figuur 5.8 Samenvatting van resultaten op basis van het veldonderzoek in het seizoen 2023. (Verklaring legenda: GD = Gewone dwergvleermuis, WV = Watervleermuis)

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Blaasvaren

De blaasvaren valt onder de bescherming van artikel 3.10 en wordt genoemd in de bijlage, onderdeel B, van de Wet natuurbescherming. Het is verboden vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Als gevolg van de renovatie van de bebouwing is overtreding van artikel 3.10, lid 1, punt c, van de Wet natuurbescherming ten aanzien van de blaasvaren te voorkomen. Er zijn wel maatregelen benodigd om de functionaliteit voor de blaasvaren te allen tijde te behouden. Deze maatregelen betreffen het behouden van groeiplaatsen van de blaasvaren door het voegwerk binnen een straal van 20 centimeter niet te vervangen. De groeiplaatsen dienen voor aanvang van de werkzaamheden door een ecooloog te worden gemarkeerd. Daarnaast wordt geadviseerd om in de nieuwe situatie gebruik te maken van een grofkorrelige specie op alle geschikte gevels (omdat dit voor de steenbreekvaren een vereiste is), zodat de onderzoekslocatie dezelfde mate van geschiktheid behoudt voor deze beschermde plantensoort. De maatregelen dienen uitgewerkt te worden in een ecologisch werkprotocol. Indien het toch niet mogelijk blijkt te zijn om de groeiplaatsen van de blaasvaren te behouden is ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

6.2 Steenbreekvaren

De steenbreekvaren valt niet onder het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming. Deze soort is echter wel beschermd onder het beschermingsregime van de Utrechtse Soortenlijst. Door de voorgenomen ingreep zullen groeiplaatsen van de steenbreekvaren niet worden aangetast, mits enkele maatregelen worden getroffen. Deze maatregelen betreffen het behouden van groeiplaatsen van de steenbreekvaren door het voegwerk binnen een straal van 20 centimeter niet te vervangen. De groeiplaatsen dienen voor aanvang van de werkzaamheden door een ecooloog te worden gemarkeerd. Daarnaast dient in de nieuwe situatie gebruik te worden gemaakt van een grofkorrelige specie op alle geschikte gevels, zodat de onderzoekslocatie de zelfde mate van geschiktheid behoudt voor deze Utrechtse soort. De maatregelen dienen uitgewerkt te worden in een ecologisch werkprotocol, welke ter beoordeling aan de gemeente Utrecht voorgelegd dient te worden.

6.3 Vleermuizen

Alle vleermuissoorten vallen onder het beschermingsregime van de Habitatrichtlijn en de conventie van Bonn, in de Wet natuurbescherming ondergebracht in artikel 3.5. De verboden handelingen die van toepassing zijn op vleermuizen betreffen het opzettelijk verstoren, doden of vangen van de dieren en het beschadigen of vernielen van de rust- en voortplantingsplaatsen.

Bij de renovatie van de bebouwing is het te voorkomen dat wegnemen, vernielen of beschadigen van de aange troffen zomerverblijfplaats optreedt, waardoor artikel 3.5 lid 4 niet wordt overtreden. Artikel 3.5 lid 2 betreft

het opzettelijk verstoren van dieren. Bij het weggagen van een vleermuis, als gevolg van de renovatie, is sprake van voorwaardelijke opzet en is het artikel wel van kracht. Door het treffen van maatregelen kan de functionaliteit voor de soort behouden blijven, zonder tijdelijke verstoring te veroorzaken. Deze maatregelen bestaan onder andere uit het behouden van de huidige verblijfplaats, vermijden van werkzaamheden binnen 2 meter van de verblijfplaats en het vermijden van verlichting van de invliegopening. De maatregelen dienen uitgewerkt te worden in een ecologisch werkprotocol.

In het kader van het foerageergebied van de gewone dwergvleermuis en de watervleermuis boven de Witte-vrouwensingel kan overtreding van de Wet natuurbescherming worden voorkomen door maatregelen te treffen. Door verlichting tijdens de realisatiefase te beperken en geen verlichting te plaatsen aan de onderkant van de te realiseren brug kan de verbinding tussen beide kanten van het foerageergebied behouden blijven. Daarnaast dient de verlichting op de brug, indien noodzakelijk, vleermuisvriendelijk te worden toegepast. Dit houdt in dat verlichtingsarmaturen op de brug gericht staan en geen strooilicht veroorzaken op het water. Daarnaast is vleermuisvriendelijke verlichting amberkleurig, omdat deze kleur aantoonbaar minder verstoring veroorzaakt voor lichtschuwe vleermuissoorten. Onder de bovenstaande voorwaarden is overtreding van de Wet natuurbescherming, en hiermee een ontheffingsaanvraag, niet noodzakelijk. Indien niet gewerkt kan worden conform het ecologisch werkprotocol is het aanvragen van een ontheffing van de Wet natuurbescherming wel noodzakelijk.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van PartnersRO nader ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Wolvenplein 27 te Utrecht. Dit onderzoek werd uitgevoerd in het kader van de voorgenomen herontwikkeling van de bebouwing.

Voorgenomen ingreep

De initiatiefnemer is voornemens het Rijksmonument te transformeren tot 'dorp in de stad' met kleinschalige horeca en woningen. De bebouwing zal worden gerenoveerd en hierbij wordt ook nieuwbouw gepleegd in de zuidoosthoek. In de noordwesthoek wordt een nieuwe voetgangersbrug gerealiseerd om het Wolvenplein te verbinden met de Wittevrouwensingel.

Functie onderzoekslocatie voor beschermde soorten

Op de noordelijke luchtplaats bevinden zich op twee locaties groeiplaatsen van de streng beschermde blaasvaren. Daarnaast zijn op diverse locaties groeiplaatsen aangetroffen van de steenbreekvaren, welke valt onder het beschermingsregime van de Utrechtse Soortenlijst.

Tijdens het onderzoek naar vleermuizen is één zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen in de bebouwing op de onderzoekslocatie. Deze bevindt zich tussen een metalen omhulsel rond bekabeling en de zuidwestelijk georiënteerde gevel van de noordelijke luchtplaats. De Wittevrouwensingel vormt daarnaast een foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis en de watervleermuis.

Het groen op de onderzoekslocatie is geschikt als broedlocatie voor verschillende algemene broedvogels zoals de merel, roodborst en de winterkoning.

Conclusies

Binnen de voorgenomen ingreep zullen groeiplaatsen van de blaasvaren niet verloren gaan. De werkzaamheden zullen daarom niet leiden tot overtreding van artikel 3.10, lid 1, onderdeel c, van de Wet natuurbescherming. Ook groeiplaatsen van de steenbreekvaren kunnen binnen de voorgenomen herontwikkeling behouden blijven. In het kader van de Wet natuurbescherming en de Utrechtse Soortenlijst zijn echter wel maatregelen noodzakelijk. Deze maatregelen betreffen het behouden van groeiplaatsen van de blaasvaren en de steenbreekvaren door het voegwerk binnen een straal van 20 centimeter niet te vervangen. De groeiplaatsen dienen voor aanvang van de werkzaamheden door een ecooloog te worden gemarkeerd. Daarnaast dient in de nieuwe situatie gebruik te worden gemaakt van een grofkorrelige specie op alle geschikte gevels, zodat de onderzoekslocatie de zelfde mate van geschiktheid behoudt voor deze beschermde plantensoorten. De maatregelen dienen uitgewerkt te worden in een ecologisch werkprotocol.

Binnen de onderzoekslocatie bevindt zich daarnaast een zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis. Bij de renovatie van het hoofdgebouw is het te voorkomen dat wegnemen, vernielen of beschadigen van de aangetroffen zomerverblijfplaats optreedt, waardoor artikel 3.5 lid 4 en lid 2 niet worden overtreden, mits enkele maatregelen worden getroffen. Het aanvragen van ontheffing van de Wet natuurbescherming is daarom niet noodzakelijk. Om overtreding te voorkomen dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld waarin de

maatregelen worden vermeld die zullen worden genomen om negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis uit te kunnen sluiten.

Aanvullend hierop dienen enkele maatregelen te worden genomen om de functionaliteit van foerageergebied boven de Wittevrouwensingel voor vleermuizen te behouden. Zo dient vleermuisvriendelijke verlichting te worden gebruikt rond de te realiseren brug, tijdens de gebruiks- en realisatiefase. De benodigde werkwijze dient te worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol.

Met betrekking tot algemene broedvogels wordt geadviseerd om het aanwezige groen uitsluitend buiten het broedseizoen te verwijderen. Indien dit niet mogelijk is, dient voor de kap- en snoeiwerkzaamheden een broedvogelinspectie te worden uitgevoerd. Met betrekking tot algemene grondgebonden zoogdieren en amfibieën dient te allen tijde de zorgplicht in acht te worden genomen.

Algemene aanbevelingen

Tot slot wordt geadviseerd om bij de inrichting van de nieuwe situatie rekening te houden met de biodiversiteit door nestkasten in te bouwen, verbindende groenstructuren en verruigde hoekjes te creëren, gebruik te maken van inheemse plantensoorten of bijvoorbeeld een natuurlijke wadi aan te leggen. Zo kan de natuurinclusiviteit van de nieuwbouw worden vergroot. Over het algemeen trekken inheemse plantensoorten meer insecten aan dan exoten. Dit zal een positieve werking hebben op het voedselaanbod voor vogels, vleermuizen, amfibieën en grondgebonden zoogdieren. Naast de algemene positieve werking op insecten trekken bloemrijke kruiden bestuivers zoals bijen aan, worden de bessen en de zaden gegeten door verschillende diersoorten en dienen deze planten als schuil- of nestlocatie. Door dit soort simpele maatregelen te treffen kan de achteruitgang van de biodiversiteit in Nederland worden tegengegaan en ontstaat daarnaast een groene leefomgeving, wat een positieve bijdrage levert aan het toekomstige wooncomfort in de stad. Ook kan het tijdig implementeren van nestkasten en groenstructuren in de planvorming resulteren in het sneller doorlopen van een eventueel benodigde ontheffingsaanvraag. Voor het opstellen van een op maat gemaakt natuurinclusiviteitsplan wordt geadviseerd om een ecoloog in te schakelen.

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of voortplantingsplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Broedseizoen

Voor het broedseizoen staat in de wet geen vaste periode. De looptijd verschilt per soort en varieert per jaar. Veel vogelsoorten broeden ongeveer tussen 15 maart en 15 augustus.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/NNN hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/NNN, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of voortplantingsplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kan oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaar rond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is bedoeld om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Een mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Voortplantingsplaats of rustplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of voortplantingsplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kan sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Buiten de kraamperiode worden deze door groepjes vrouwtjes en jongen gebruikt, in de kraamperiode door individuele mannetjes.